

KUSTBON

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg. Nö 41	Prenumerationspris: Helt år Emk. 200:- 1/2 " " 100:- I Sverige: Helt år . . Kr. 4:- 1/2 " . . " 2:- I Finland: Helt år Fmk. 30:- 1/2 " " 15:-	Utkommer alla onsdagar Utgivare: Svenska Folkförbundet Redaktör: N. Blees Riddaregat. 9, Reval.	Annonspris: 2 mark per mm. I Sverige: 5 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr räknas 20%o rabatt.	12 nov. 1924
-----------------------------	--	---	---	-------------------------

Den svenska dagen i Reval.

Den svenska dagen firades i Reval på sedvanligt sätt. På kvällen kl. 6 samlades en talrik skara i den upplysta St. Mikaelsskyrkan, varvid prosten Petzäll från predikstolen höll ett för dagen passande föredrag om Gustav II Adolf och Estland. Talaren framhöll bl. a. den stora betydelse Gustav II Adolf haft även för Estland i religiöst och kulturellt hänseende. Man kan säga, att det var han, som lade grunden till den kultur, som Estland sedan byggt och bygger på, så dateras t. ex. konungens resolution angående universitetets i Dorpat grundande från krigslägre i Tyskland år 1632 — samma år då konungen stupade. Så mån var Gustav II Adolf om att skaffa bildning åt esterna. Esterna kalla också i denna dag den tiden, då Estland lydde under Sverige, för den "gyllene svenska tiden". — Samvaron i kyrkan slutades med altartjänst. Närvarande voro bl. a. också t. f. Svenske konsuln samt många riks- och finlandssvenskar.

Från kyrkan vandrade församlingen till Kentmansgatan 6, där Sv. Folkf. kl. 1/2 8 hade anord-

nat ett aftonsamkväm dagen till ära. Lektor H. Pöhl hälsade de talrikt församlade hjärtligt välkomna och N. Blees talade om minnen från Breitenfeld och Lützen, vilka platser han besökt sommaren 1923. — Fröken D. Pettersson sjöng ett solonummer "Sverige" och fru H. Britzke deklamerade "Lützen" av Snoilsky, vilket allt åhördes med stort intresse.

Efter programmets slut blev det tespervering vid vackert dukade bord.

Alla voro nöjda med dagen, som firades på ett synnerligen värdigt sätt.

N. B.

Ormsö.

Härvarande styrelse för S. O. V. avdelning planerar rycka upp verksamheten efter följande arbetsmetod: varje by, där det finnes medlemmar, vänner och gynnare av S. O. V. anordnar möten och får den själv svara för programmet och allt. Naturligtvis står det fritt att "ropa på hjälp" även utifrån, men hela maskineriet sättes i gång med infödda krafter eller av fästkommiten kallade sådana.

Torsdagen den 23 okt. gick det första experimentet av stapeln i Hullo, öns medelpunkt. "Prästgården" hade välvilligt ställt sina förmågor till förfogande. Det hela och vad som skulle komma hemlighölls på det strängaste: inga obehöriga fingor kasta otillättna blickar bakom kulisserna. Och eftersom samkvämet denna gång skulle anordnas i ordf. hr Alros' jämförelsevis trånga stuga så hade det hela hållits i hemlighet för en allmänare publik: det var endast folk från egna byn samt några utomstående, som blivit underrättade om vad som komma skulle.

Vid tiden för samkvämet början såg det rätt så glest ut på bänkarna. Men destomera „fullsatt“ var kaffebordet, som formligen dignade under läckerheter. Det doftade dessutom av härligaste och renaste kaffe, så det må ej förvåna, att gästerna alltsomoftast sneglade över till bordet. Förplägningen, ett synligt resultat av ett par flitiga "Birkasflickors" konst jämte välbefärdigt bistånd av redan omnämnda prästgården. —

Stugan blev fullsatt och ännu mera farstun, där en del mera

Till Kustbons läsare.

Då vi började detta år var det vår önskan att utge Kustbon varje vecka eller åtminstone 4 nummer i månaden, d. v. s. 48 nummer i året. Under de tre första kvartalen ha vi också verkligen varit i stånd att utsända tidningen med 12 nummer i kvartalet, men det kunna vi emellertid icke göra det sista kvartalet. Vår kassa är för länge sedan slut och tiderna äro svåra. Därför äro vi tvungna att inskränka antalet nummer under innevarande kvartal till endast 7 nummer. Huru illa det än är, att läsarne icke varje vecka få sin tidning, så kunna vi dock trots vår bästa vilja icke utge tidningen under loppet av några veckor. Nu utkommer därför tidningen icke förr än omkring den 10 december med ett dubbelnummer, som också blir årets sista nummer. Detta vilja vi härmed meddela våra ärade läsare.

Redaktionen.

Ijusskygga gäster höllo till godo. Och så började det hagla med uppläsningar och tal och sång och musik både av "prästgårdens" och infödingar, kör-sång av en i hast bildad Hullo-kör, diskussion om passande och opassande i fråga om "umgängeskunst — levanadskonst" — allt liksom flödande ur ymighetens horn. Och så kaffet och bullorna! Det var ju riktigt å la rikssvenskt!

Hulloungdomarna ha förtjänt ett varmt tack för sina bemödanden. "Få se, vilken by som kan göra efter't", var v. ordf. kyrkoherden Klasson's tvetydiga förtjusta utrop. Ja, få se! — Nettovinsten 500—600 Emk. Joel N—n.

Runö ännu en gång!

Reflexioner med anledning av herr Joel Nymans artikel i № 36 av den 1 okt. under rubriken

"Tro ingen som har svarta kläder — den ena kråkan hackar ej ögonen ur den andra." — Ett fragment ur Runöbornas förflutna.

Tvenne gånger under sommarens lopp har jag besvarat dylika fragment, en gång i en estnisk tidning, en annan gång i en tysk. Helt oväntat ser jag mig nu nödsakad att även på vårt eget språk — i vår egen tidning — säga några ord i samma angelägenhet.

När det talade ordet bliver skrivet och sedan tryckt — och sålunda tillhör alla, kommer under allas domstol — vill det nästan alltid göra anspråk på en viss auktoritet från den mest argaste och rödaste, polemiska till den väl dolda och oskuldsfullt blygsamma — annars skulle det väl icke bliva tryckt. Det tryckta ordet vill hava någonting fram sagt utöver den trängre krets, där det utläckts, fått fjun och sedan vingar, någonting uttalat i ett visst syfte — annars skulle det icke, eller borde det åtminstone icke, bliva tryckt. Vad ovannämnda artikel med det underbara mottot vill ha till syfte, är svårt att finna. Männe en lösrykt flisa ur Runös kulturhistoria? I så fall en flisa, förvittrad hart när till oigenkänlighet. Men att skriva kulturhistoria — det hör till de mest vankliga ting.

Artikeln i fråga är föga överensstämmande med sanningen eller, för att uttrycka mig tydligare, den är i grunddragen falsk och vilseledande, ett sladderprat av en runöbo — vilken författaren åberopar sig på som auktoritet. Berättelsens förra del, prästgårdsbranden, inträffade år 1865. Den senare delen, "repslagningen" och prygelstraffet, som av författaren knytits i samband med branden, stammar från år 1836. — När man läser igenom de gamla papperen i vårt arkiv och de gulnade bladen i vår 100-åriga krönikebok, faller ett helt annat ljus över "fragmentet med de bägge fragmenten". Och slående är det, huru väl dessa upp-

gifter stämma överens med den mans utsagor, som redan år 1865 var klockare på ön — och ännu lever med obrutna själskrafter. Att närmare ingå på denna sak förbjuder mig min tid och tidningens utrymme.

* * *

Framför mig ligger en packe brev. Det är förfrågningar från en estnisk professor, en lettisk folkskollärarinna och redaktör samt tvenne finska studenter, vilka alla under sommaren på en dag besökt ön med lustfararefartyg. De bedja om uppgifter och material till resp. uppsatser i tidningar och tidskrifter.

Vår tid lider av en sjukdom — skrivklådan — vilken griper omkring sig och förtär som pesten. Tidningar växa upp som svampar ur jorden. Boklådorna digna under böcker. Den ena talar om "folkuppfostran", den andra om "vårt dagliga bröd". Ja, det senare torde kanske från en sida sett vara sant. Ty det mesta som skrives nu är så starkt begränsat till tid och rum, att morgondagen knappt hinner gry, förrän gårdagens opus kastas i vrån som simpel makulatur. Allt serveras mänskligheten färdigt och tillagat. Vem har tid till att tänka, pröva och kämpa sig till en verklig, subjektiv övertygelse?

Ju mera man studerar och gör sig besvär att gå ut på djupen, ju lugnare man iakttagert och ju andaktsfullare man lyssnar till allt som rör sig omkring en i naturen, i människolivet, i människosjälen — desto mer skall man finna huru till ytterlighet komplicerat livet är. Man bliver då ej så lätt färdig med en slutsats. Och bliver man det utan tankevända och låter den löpa ut i världen, ja då vet man intet av det tryckta ordets ansvar.

Runö den 28 okt. 1924.
G. Schantz.

Jultidningar till estlands-svenskarna.

Kapten C. A. Wulff, Stockholm, som förra året skaffade vackra

jultidningar och annan jullitteratur till alla de svenska hemmen i Estland, har även i år samlat jultidningar för våra svenskbygder. En del av den nämnda kärkomna litteraturen har redan anlät till Estland.

Vi bedja här på detta sätt få säga kapten C. A. Wullf ett hjärtligt tack för den julglädje kaptenen på detta vackra sätt vill bereda estlandssvenskarna!

Gustav-Adolfsdagen firades på Nargö i svenska skolan med tal av läraren H. Westerblom om dagens betydelse samt sång och lekar av barnen.

H. W.

Birkas folkhögskola

har den 1 november börjat sitt femte läsår. Elevantalet utgör 25. De nya lärarna, som haft fullt upp att göra med att iordningställa allt till kursens början — föreståndare och agronom ha t. o. m. själva börjat timra upp elevrum på skolans vind, ha nu börjat undervisningen.

Det arbetas friskt på Birkas!

Utländska tidningar

erhållas billigt genom prenumeration å Estlands postkontor. Halvveckotidningar kosta något över 200 Emk. för kvartalet, Dagens Nyheter t. ex. 226 mk. Denna summa kan ej kallas för stor, behöver således ej utestänga oss från den nytta och nöje, denna sorts läsning kan skänka. Å varje postkontor, Hapsal, Reval, Baltischport, Arensburg finnas kataloger över alla i utlandet utkommande tidningar och tidskrifter samt deras pris i Emk. Passa på nu vid årsskiftet. Nu behöver man inte vädja till stamfränderna för att erhålla svenska tidningar. Ty om också själva tidningen ej blir dem så dyr, så portot däremot så mycket mera. Bäst att stå på egna ben även i denna sak.

Joel Nyman.

Kvinnans väsende.

En författare skriver apropos vissa länders kvinnor: En fransk kvinnas kärlek räcker i regel till smekmånadens slut, engelskan älskar sin man hela livet igenom, den tyska kvinnan älskar sin make för tid och evighet. Den franska modern tar sin dotter med på bal, den engelska i kyrkan, den tyska modern däremot undervisar sin dotter i köket. Den franska kvinnan har esprit och inbillningskraft, den engelska har smak, den tyska blygsamhet. Den franska kvinnan pladdrar, den engelska talar, den tyska tiger helt stilla.

Den spanska kvinnan dräper sin älskare av svartsjuka, den franska kvinnan dräper sin rival, den tyska resignerar helt enkelt, samtidigt med att hon gifter sig med den förste bäste.

(Kviñnornas Tidning.)

Den gångna veckan.

Det spända förhållande som hela tiden rätt mellan de politiska partierna uppe i riksdagen har på ett par sessioner under den gångna veckan tagit sig mindre vackra uttryck. Det har blivit rent av ett par skandaler. Vid behandlingen av frågan angående tulltariferna utbytte en av regeringsmedlemmarna med en medlem ur jordbrukarnas led skymford. En riksdagsman herr Martinson (jordbr.) har för sitt mindre vackra uppförande utestutits från en session. Talmannen sammankallade i slutet av månaden ombuden från de olika partierna till rådplägning, huru sådana sammanstötningar bäst skulle kunna undvikas och arbetet i riksdagen göras mera fruktbarande. Från arbetarpartiet har det t. o. m. gjorts förslag att upplösa riksdagen, och ett rykte gick, att talmannen J. Tönnisson ämnade avgå. Under tiden har riksäldsten gjort försök att utvidga koalitionen genom att söka draga jord-

Upprop.

Såsom för denna tidnings läsare redan bekant, har en större gård i byn Söderby, Ormsö härjats av eldsvåda, varvid rian med logen samt ladugården blevo lågornas rov. Nästan ingenting blev räddat. Allt hö, all halm och hela potatisskörden gick förlorad, så även alla de arbets- och jordbruksredskap som förvarades i dessa byggnader. Även ett 80-tal timmerstockar delade samma äde. Ägaren, bonden Anders Alström, adr. Söderby-Anders, W o r m s ö, drabbades av en högst kännbar förlust — allt det brunna oförsäkrat — och vänder sig denne nu på detta sätt till den svenska befolkningen med en vördsam anhållan om hjälp. Även de minsta bidrag, såväl in natura som kontanter, äro välkomna.

brukarna med i regeringen. Krigsminister- och handelsministerposterna äro allt ännu vakanta.

De många kommunistarresteringarna tilldrogo sig för någon tid sedan allas intresse. På måndagen ämnade kommunisterna med anledning av de 149 processerna med arresterade kommunister ställa till ett större framträdande, som dock icke blev av, då även många av ledarna antastades. Funk och Winter, som genom att försöka spränga fängelsemuren för att på så sätt söka befria fångna kommunister, ha dömts till döden, vilket domslut också fullföljts natten till fredagen.

Utlandet.

I Förenta staterna har det varit presidentval. Då detta skrives antager man, att Coolidge med all sannolikhet kommer att bli president och general Dawes vice president.

Parlamentsvalen i England ha, som tidigare nämnts i Kustbon, gett stora vinster åt högern, varvid arbetarpartiet gjort

förluster och liberalernas förluster äro oerhört stora. Baldwin har ställts i spetsen för den nya regeringen, som redan den 6 denes bildades. I stort sett kommer Baldwin att följa MacDonalds utrikespolitik.

Kyrkliga meddelanden.

Vormsö oktober månad:

Förelysta: Evald Jansson Grüner från Ridala och Alma Hansdotter Kask från Vormsö, Sviby.

Döda: Johan Dahl den yngre från Söderby Jakas, 49 år. Gertrud Alberg från Dyby Urbas, 6 dagar. Hustrun Mina Hamberg, född Appelblom från Förby Hannas-Anders, 47 år. Johan Dahl den äldre från Söderby Jakas, 80 år. Hilda Nyblom från Sviby Martes, 7 dagar.

Döpta: Johannes Gunnar Lindblom, Kärrslätt Massas. Johannes Ingemar Storm, Norrby Päls. Emil Valfrid Lindström,

Fällana Laras. Johannes Edvin Sjöman, Hullo Bentas. Johan Hamberg, Binnis Mars. Axel Tomsson, Binnis Hannas. Ester Alide Hörnsten, Förby Johans. Hilda Nyblom, Sviby Martes.

Konfirmerade: 2 flickor.

Livets åldrar.

Både barnet och åldrigen synas mig vörnadsvärda, det ena emedan det tycktes så nyligen hava utgått ur skaparens hand, den andre därför att han snart återvänder till Gud.

F. Jacobi.

Dibarnet är ett manuskript; båda nära sig av flytande varor, det förra av en vit, det senare av en svart.

Barnet är en journal; det pratar mycket, vet litet.

Ynglingen är ett lustspel, dess slut är vanligen giftermål.

Mannen är ett drama; handlingar förekomma mest, och han

är underkastad de strängaste lagar.

Gubben är ett protokoll; vidlyftigt innehåll men av ingen nytta.

Doktor Lustig.

*

Framstående karaktärer bliva älskvärdare med åren, men med de små är förhållandet omvänt.

V. Topsöe.

*

De åldriga äro avantgardet på vårt tåg mot döden.

A. Törneros.

*

Var och en önskar att leva länge men ingen vill bliva gammal.

J. Swift.

Penningkurser.

Revals börs.

10 nov. 1924.

1 dollar	373	376
1 pund	1715	1730
100 rentmark.	8900	9000
100 Fmk.	940	947
100 sv. kr.	10000	10100
1 estkrona.	100	—

Billig matsal

i Hapsal, Karjagatan 18 i

Kappers hus,

rekommenderas

Meddelas endast på detta sätt, att S. O. V. ämnar anordna

aftonsamkväm

omkr. den 20—25 nov.

Närmare om plats, tid och program efter den 18 nov. alla förmiddagar och torsdagar även kl. 6—¹/₂8 på Riddareg. 3.

Dr. Lydia Riesenkampff-Lindström

läkare för lung- och
invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 9—10, 4—5

Lergatan 16 (Saue tän. 16).

HAPSAL.

Svenskar, köpen alltid Edra varor från Svenska affären **FLORA** i Hapsal, där Ni kan få dem **billigare** än i någon annan affär. För lärare 10% rabatt på skolmaterial.

M. Gottkampff.